

УДК 341.123(477)(091)«19/20»

Кульчицька О. В.,
кандидат історичних наук, доцент, докторант,
Запорізький національний університет
(Україна, Запоріжжя), olenakulchitska@rambler.ru

НЕПОСТІЙНЕ ЧЛЕНСТВО УКРАЇНИ В РАДІ БЕЗПЕКИ ООН: МИНУЛЕ ТА СУЧАСНЕ

Розглянута важлива роль Ради Безпеки ООН, рішення якої мають обов'язкову силу. Показано статус непостійного члена Ради Безпеки ООН та діяльність України в цьому статусі. Звернуто увагу на внесок України у справу забезпечення дотримання цілей та принципів Статуту ООН. Здійснено історичний огляд непостійного членства України в Раді Безпеки ООН протягом 1948–1949 рр., 1984–1985 рр., 2000–2001 рр. та окреслені пріоритети діяльності на 2016–2017 рр.

Ключові слова: ООН, Україна, Рада Безпеки ООН.

Геополітичні виклики XXI ст. не зробили світ безпечнішим, а проблеми колективної, регіональної та національної безпеки набули гостроти свого звучання. Згідно зі ст.24 Статуту ООН головна відповідальність за підтримку міжнародного миру й безпеки покладено на Раду Безпеки Організації Об'єднаних Націй [1, с. 21].

Рішення Ради Безпеки на відміну від усіх інших органів системи ООН мають обов'язкову силу. Тільки Рада Безпеки відповідно до Статуту ООН, наділена правом приймати рішення про проведення операцій з використанням збройних сил ООН, або може вимагати від членів ООН застосування різного роду санкцій. Рада також виносить рекомендації щодо прийому нових держав до складу ООН, розглядає питання про виключення з членів ООН, про обрання Генерального секретаря. Разом з Генеральною Асамблеєю ООН вибирає членів міжнародного суду ООН і приймає заходи для виконання рішень останнього.

Представники Ради Безпеки ООН наділені широкими повноваженнями у справі мирного урегулювання міжнародних конфліктів, військових сутичок між державами, припинення актів агресії і відновлення міжнародного миру. До складу Ради Безпеки входять п'ять постійних членів – Росія, США, Великобританія, Франція, Китай – і десять непостійних членів, обраних відповідно до принципу справедливого географічного представництва строком на два роки без права негайного переобрання.

Непостійне членство країни в Раді Безпеки ООН також відіграє значну роль в забезпеченні її успішної роботи. Така держава протягом визначеного Статутом терміну повинна ефективно сприяти роботі Радбезу у відповідності з основними цілями і принципами Статуту. Діяти не тільки у своїх власних інтересах, а й в інтересах усіх членів організації, і насамперед, в інтересах забезпечення мирного співіснування всіх держав, сприяти тісній співпраці між ними.

Непостійне членство в Раді Безпеки ООН для будь – якої країни є надзвичайно важливою і водночас відповідальною місією. Отже, заявлена проблематика є доволі актуальною, в тому числі і для нашої держави. Україна, перебуваючи у складі ООН з 1945 р. отримала досвід роботи в Раді Безпеки ООН, оскільки цей шлях проходила у 1948–1949 рр., 1984–1985 рр., 2000–2001 та 2016–2017 рр. Тільки під час перших двох каденцій українські дипломати діяли від імені УРСР, а під час наступних – від України.

До праць, у яких піднімалися проблеми функціонування Ради Безпеки ООН, а також розглядався внесок

України в діяльність Ради Безпеки ООН слід віднести роботи В. М. Федорова [2], В. С. Бруза [3, с. 90–96], А. Ю. Мартинова [4, с. 130–145]. Однак вказані автори звертались до окремих епізодів діяльності Ради Безпеки ООН та участі у ній України. Тому метою нашої публікації стало здійснення огляду діяльності України в якості непостійного члена Ради Безпеки ООН в історичній ретроспективі.

Вперше постпредів УРСР обрали до складу непостійних членів Ради Безпеки на II сесії ГА ООН у 1947 р. А вже з 1 січня 1948 р. по 31 грудня 1949 р. українські дипломати виконували свої повноваження у цьому головному органі Організації Об'єднаних Націй [5, арк. 7].

Протягом 1946–1949 рр. на засіданнях Ради Безпеки ООН розглядали індонезійсько–голландський конфлікт, який потребував негайного вирішення. Документи свідчать, що українська дипломатія, представлена в Раді Безпеки ООН долучалась до його розв'язання.

Оскільки питання незалежності і територіальної цілісності завжди було в числі пріоритетних, то представник України в Раді Безпеки ООН постійно акцентував на цьому увагу, у тому числі й під час розгляду так званого індонезійського питання в Раді Безпеки 12 грудня 1949 р. В проекті резолюції пропонувалось відвести голландські війська на позиції, які вони займали до початку воєнних дій у грудні 1948 р., звільнити політв'язнів і припинити терор стосовно мешканців Індонезії, а розгляд справи доручити комісії, створеній з представників держав – членів Ради Безпеки. І хоча за основу резолюції були взяті інші пропозиції, представники Індонезії були вдячні українській дипломатії за підтримку [6 с. 365].

У 1984–1985 рр. Українська РСР була вдруге обрана непостійним членом Ради Безпеки ООН. У цей час зусилля колективу Представництва УРСР в ООН спрямовувалось на забезпечення належного високого рівня роботи в цьому органі.

Поряд з участю в дискусіях на офіційних засіданнях Рада Безпеки ООН та в її неофіційних консультаціях, делегація Української РСР протягом перших місяців приділяла велику увагу поглибленому вивченню проблематики Радбезу, встановленню ділових контактів з членами інших держав, представлених в Раді Безпеки ООН.

4–6 січня 1984 р. розглядалися скарги Анголи у зв'язку з ескалацією агресії ПАР проти цієї країни. Дискусії, у яких взяли участь 24 делегації, були зосереджені на засудженні агресії південноафриканських расистів, підтримки справедливої боротьби ангольського народу, вимогою негайного виведення військ ПАР з території Анголи. Значна кількість країн Африки ухилялись від критики расистського режиму. Лише у виступах представників, УРСР, В'єтнаму, Алжиру, Замбії, Танзанії, Зімбабве а також Китаю містився заклик розглянути питання про застосування проти режиму ПАР обов'язкових санкцій у відповідності з розділом VII Статуту ООН [7, арк. 27–30].

Особливо знадобився досвід дипломатичної роботи УРСР, під час її головування в Раді Безпеки ООН у квітні 1984 р. Зазначимо, що у відповідності з тимчасовими правилами процедури Ради Безпеки, головування здійснюється членами Радбезу ООН почергово в англійському алфавітному порядку найменувань країн. Кожен голова займає цей пост протягом

одного календарного місяця. Він головує на засіданнях Ради Безпеки і за повноваженням Ради Безпеки представляє його в якості Органа ООН.

Голова повинен керуватись у своїй діяльності Тимчасовими правилами процедури Радбезу. Це, однак, не робить його функції формальними. Від його дій в значній мірі залежить хід розгляду Радою Безпеки ООН того, чи іншого питання, робота по узгодженню думок при підготовці проектів резолюцій, для чого головою використовується практика проведення двосторонніх і багатосторонніх неофіційних консультацій.

Делегація Української РСР активно приступила до виконання функцій голови Ради Безпеки вже з перших чисел квітня.

2, 3 та 4 квітня 1984 р. були проведені засідання Радбезу по скарзі Нікарагуа. Делегація УРСР всебічно проаналізувала матеріали, що свідчили про ескалацію агресивних дій США та Гандураса проти цієї країни.

Під час двосторонніх консультацій с постпредом Нікарагуа було з'ясовано, що його уряд прагне не тільки до широкого обговорення ситуації в Радбезі, а й до голосування проекту резолюції.

Зусилля голови були спрямовані на проведення на належному рівні засідання та винесення резолюції згідно з положеннями Статуту.

В результаті проект резолюції, що підтвердив право Нікарагуа та усіх інших країн жити у мирі і безпеці без любого втручання ззовні отримав підтримку 13 членів Ради. Не дивлячись на американське вето, обговорення скарги Нікарагуа в Раді Безпеки отримало великий резонанс у світі, у тому числі в політичних колах і пресі США.

Внесок української дипломатії у справу відстоювання незалежності визнавали дипломати інших країн. Так, під час другої каденції непостійного членства в Раді Безпеці представник демократичного Йємену заявляв: «Ви представляєте дружню країну, відому своєю неухильною шляхетною підтримкою всіх народів, які борються за свободу та захист своєї незалежної території» [7, арк. 62–66].

Отже, за два роки членства в Раді УРСР взяла участь у 130 офіційних засіданнях, 102 багатосторонніх консультаціях, провела 80 двосторонніх зустрічей і бесід з головами Ради Безпеки ООН, на постійній основі підтримувала робочі контакти і зв'язки з членами Ради. По важливим питанням, що обговорювались в цей період в Раді, було здійснено 26 офіційних заяв. Як непостійний член Ради Безпеки Українська РСР брала участь в роботі його Комітету по ембарго на введення зброї до ПАР. Однак, в окремих випадках РБ не вдавалось прийняти необхідні рішення, оскільки існувала загроза застосування вето з боку США та Великобританії, а представники країн, що розвивались йшли на поступки, тому, іноді, окремі положення резолюцій носили половинчастий характер.

Встановились корисні робочі контакти з представниками країн, включаючи США. Все це представлялось доволі важливим з точки зору подальшої роботи УРСР в ООН. Набутий цінний досвід дипломатичної роботи став використовуватися в подальшому для забезпечення участі республіки в інших органах ООН і міжнародних конференціях. Цей досвід став гарним підґрунтям для подальшого нарощування активності дипломатів УРСР в реалізації головних завдань зовнішньої політики держави [8, арк. 7].

Серед пріоритетних питань, що виносились на обговорення Ради Безпеки були питання засудження агресії одних країн щодо інших, однак ідеологічна конфронтація, існуюча між державами–членами Радбезу накладала свій відбиток на прийняття окремих рішень та резолюцій. Тому часто доводилось зіштовхуватись із застосуванням вето з боку зацікавлених держав – постійних членів Радбезу, як це було у випадку, коли вирішувалось питання з Нікарагуа.

При обговоренні становища в Південній Африці Українська РСР послідовно підтримувала позицію країн, що виступали за ліквідацію апартеїду в ПАР, підтримувала прагнення Намібії на здобуття незалежності. Припинення актив агресії проти африканських народів, насамперед Анголи; підтверджували законність їх боротьби за національне визволення.

Українській дипломатії часто доводилось швидко реагувати на загострення міжнародної небезпеки, як, наприклад, у ситуації, що склалась у липні 1985 р., коли режим Преторії увів надзвичайне становище у 36 містах країни для придушення антирасистських виступів африканського населення ПАР. Тоді головою Ради Безпеки ООН була УРСР.

В результаті колегіальної роботи Рада Безпеки затвердила резолюцію, в якій члени ООН, у тому числі і представники УРСР наполягали застосувати до ПАР санкції у відповідності до розділу VII Статуту ООН. Це був приклад того, як країни з різними політичними системами проявили свою солідарність і політичну волю. Навіть конгрес США вимушений був прийняти рекомендації, спрямовані на деяке обмеження економічних зв'язків американських компаній з ПАР.

Рада Безпеки декілька разів розглядала скарги на агресивні дії ПАР проти Анголи, Ботсвани, Лесото. Делегація УРСР рішуче засуджувала дії, що представляли собою грубе порушення суверенітету та територіальної цілісності цих держав, маючи серйозну загрозу світу та міжнародній безпеці. Представник УРСР вимагав негайного припинення агресії і виведення південно-африканських військ з чужих територій [8, арк. 4–5].

26 вересня 1985 р. з нагоди 40-річчя ООН відбулось урочисте засідання Ради на рівні міністрів закордонних справ. Українська РСР, будучи головою Ради в липні, здійснила свій внесок у підготовку повістки дня і порядок проведення цього засідання. В дискусії прийняли участь Генеральний секретар ООН і представники усіх країн – членів Ради.

Виступ представника УРСР було підпорядковано ідеї необхідності підвищення ролі ООН, як діючого інструменту укріплення міжнародної безпеки, миру і співпраці між народами. Підкреслено, що всі держави зобов'язані виконувати рішення Ради, вказано на неприпустимість, коли резолюції РБ, спрямовані на ліквідацію кризових ситуацій, зокрема, на Близькому Сході, в Центральній Америці і на півдні Африки залишаються невиконаними [9, арк. 85].

Зазначимо, що основою діяльності Ради Безпеки ООН є принцип одноголосності його постійних членів, що в значній мірі визначає форми і методи роботи Ради.

При загостренні міжнародної напруженості важко розраховувати на прийняття узгоджених рішень Ради під час його офіційних засідань, де виголошуються принципові позиції держав. Тому в роботі Радбезу важливе місце

займають такі дипломатичні форми, як попередні консультації голови з окремими делегаціями, неофіційні багатосторонні консультації всіх членів Ради Безпеки з метою узгодження різних точок зору, кулуарні бесіди, що дозволяють уточнити позиції членів Ради Безпеки ООН, нарад груп країн для прийняття проектів резолюцій.

За два роки членства в Раді Безпеки ООН представники Української РСР брали активну участь у всіх формах її діяльності. І хоча доводилось рухатись у напрямку зовнішньополітичного курсу СРСР, українські дипломати сприяли підготовці рішень, спрямованих на мирне урегулювання конфліктів та кризових ситуацій в різних регіонах світу.

Маючи значний авторитет на міжнародній арені та будучи обраною до РадБезу двічі, цей шлях Україна пройшла і втретє. За Україну, яка б виконувала обов'язки непостійного члена Ради Безпеки ООН у 2000–2001 рр. проголосувало 158 представників Організації Об'єднаних Націй з 168 присутніх.

Своєю діяльністю в РадБезі ООН протягом вказаного терміну постпреди України демонстрували готовність перейматися не лише проблемами свого регіону, а й спонукали світове співтовариство до розв'язання конфліктів, що становили загрозу міжнародній безпеці. Особливу активність українські постпреди проявили у березні 2001 р., коли Україна протягом місяця здійснювала головування в РадБезі. За цей час відбулося 24 офіційні засідання Ради Безпеки ООН, 38 засідань у форматі неофіційних консультацій. У той час, як за попередні 6 місяців майже вдвічі менше.

Завдяки наполегливій позиції України було започатковано практику здійснення періодичної оцінки ефективності діяльності Ради Безпеки ООН, що сприяло підвищенню транспарентності в її роботі.

Представникам України в Раді Безпеки ООН вдалося сконцентрувати її зусилля на предметному розгляді найактуальніших пролем, що мали виняткову важливість для міжнародного миру та безпеки. Серед них низка засідань щодо розгляду ситуації в Косово, Боснії, Герцоговині. Двосторонні зустрічі та різного роду консультації щодо ситуації на Близькому Сході.

Особлива увага Україною, як Головою Ради Безпеки ООН, надавалась врегулюванню конфліктів на Африканському континенті, а також забезпеченню належного розгляду ряду проблемних питань, пов'язаних із ситуацією в інших регіонах світу, зокрема в Афганістані та Іраку [10, с. 5–7].

15 жовтня 2015 р. Генеральна Асамблея ООН обрала Україну непостійним членом Ради Безпеки ООН на 2016–2017 рр. вчетверте. Таке рішення підтримало 177 країн – членів ООН. Таким чином, високий показник при голосуванні підтвердив не тільки ступінь довіри до України, як представниці європейського регіону, а й засвідчив чергове визнання міжнародною спільнотою внеску України у справу відстоювання миру і безпеки [11].

Упродовж 2016–2017 рр. Україна, як непостійний член Ради Безпеки ООН сконцентрувала свою увагу на таких питаннях: протидія російській агресії проти територіальної цілісності та політичної незалежності України; забезпечення універсального дотримання цілей та принципів Статуту ООН; посилення миротворчого потенціалу ООН; підвищення прозорості та демократичності роботи Ради Безпеки ООН; посилення

спроможностей ООН із запобігання конфліктам та посередництва; підтримання миру на Африканському континенті; боротьба з тероризмом; підтримка процесів роззброєння та нерозповсюдження; просування порядку денного щодо жінок, миру і безпеки, а також дітей у збройних конфліктах; реагування на виклики щодо змін навколишнього середовища [12].

Підвищенню ініціативності України сприяло її головування в Раді Безпеки ООН протягом лютого 2017 р. Серед активних кроків, здійснених українською дипломатією під час останньої каденції, слід назвати засідання 13 лютого 2017 р., де Україна виступила ініціатором резолюції 2341 (2017) «Захист життєво важливих актів інфраструктури від терористичних нападів». Для спонукання інших держав до її виконання оголошено, що Україна на підставі рішення президента і Ради національної безпеки і оборони України приступила до її виконання від 16 лютого 2017 р. У такий спосіб, Україна продемонструвала не тільки свою ініціативність, а й підреслила відданість статутним нормам ООН та нормам міжнародного права.

З точки зору колективної, регіональної та національної безпеки, важливим виявилось засідання 21 лютого 2017 р., під час якого відбулась відкрита дискусія (S/PV.7886) щодо конфліктів в Європі, де містився заклик до їх негайного урегулювання [13, с. 17–18]. Крім того, під час останньої каденції стали помітними окремі нововведення, яких не спостерігались в попередні роки. Серед них широке використання формату відкритих засідань, брифінги для ЗМІ та громадськості після завершення неофіційних консультацій, формат відкритих запитань до головуючого, які з однієї сторони демонстрували відкритість українських представників до діалогу з країнами – учасниками ООН, а з іншого – засвідчували прагнення українських дипломатів поліпшити роботу Ради Безпеки ООН.

Таким чином, історичний огляд непостійного членства України в Раді Безпеки ООН дозволяє зробити такі висновки: перебування України в якості непостійного члена РадБезу вже вчетверте свідчить про повагу міжнародної спільноти до нашої держави, яка завжди стояла на стороні дотримання норм міжнародного права та основних положень Статуту.

Минуле і сучасне українських дипломатів в Раді Безпеки ООН переконує, що ними була проведена значна робота, спрямована на підтримку міжнародного миру й безпеки, збереження іміджу України на міжнародній арені та відстоювання її незалежності й територіальної цілісності. Тому досвід України, як непостійного члена ради безпеки ООН гідний поваги та популяризації.

Список використаних джерел

1. Статут Організації Об'єднаних Націй. – К.: департамент громадської інформації ООН, 2008. – 67 с.
2. Федоров В. Н. Совет Безопасности ООН / В. Н. Федоров. – М.: Изд-во Международные отношения, 1965. – 186 с.
3. Бруз В. С. ООН і врегулювання міжнародних конфліктів / В. Бруз // Політика і час. – 2005. – №5. – С.90–96.
4. Мартинов А. Ю. Україна в Раді Безпеки Організації Об'єднаних Націй (2000–2001) / А. Ю. Мартинов // Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. – К., 20002. – Вип.11. – С.130–145.
5. ЦДАГО. – Ф.1. – Оп.23. – Спр.4358.
6. Українська РСР на міжнародній арені. 36. док-тів і м-алів. 1944–1961 рр. – К.: Політвидав УРСР, 1963. – 576 с.

7. ЦДАГО. – Ф.1. – Оп.25. – Спр.2768.
8. Там само. – Спр.3024.
9. Там само. – Спр.3205.
10. Головування України в Раді Безпеки ООН / Редкол. А. М. Зленко, та ін. Упоряд. А. П. Бешта, Л. М. Колотилова. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 632 с.
11. Україну обрали непостійним членом Радбезу ООН. – <http://tyzhden.ua/News/148853>
12. Діяльність України в Раді Безпеки ООН. – <http://ukraineun.org/ukraine-and-uns/our-priorities/>
13. Організація Об'єднаних націй. Рада Безпеки. 7892-е засідання. Здійснення заходів, викладених в записці Голови Ради Безпеки (UN.DOC. S/2010/507).

References

1. Statut Organizacii' Ob'jednanyh Nacij. – K.: departament gromads'koi' informacii' OON, 2008. – 67 s.
2. Fedorov V. N. Sovet Bezopasnosti OON / V. N. Fedorov. – M.: Izd-vo Mezhdunarodnye otnoshenija, 1965. – 186 s.
3. Bruz V. S. OON i vreguluvannja mizhnarodnyh konfliktiv / V. Bruz // Polityka i chas. – 2005. – №5. – S.90–96.
4. Martynov A. Ju. Ukrai'na v Radi Bezpeky Organizacii' Ob'jednanyh Nacij (2000–2001) / A. Ju. Martynov // Mizhnarodni zv'jazky Ukrai'ny: naukovі poshuky i znahidky. – K., 2002. – Vyp.11. – S.130–145.
5. CDAGO. – F.1. – Op.23. – Spr.4358.
6. Ukrai'ns'ka RSR na mizhnarodnij areni. Zb. dok-tiv i m-aliv. 1944–1961 rr. – K.: Politydav URSR, 1963. – 576 s.
7. CDAGO. – F.1. – Op.25. – Spr.2768.
8. Там само. – Спр.3024.
9. Там само. – Спр.3205.
10. Golovuvannja Ukrai'ny v Radi Bezpeky OON / Redkol. A. M. Zlenko, ta in. Uporjad. A. P. Beshta, L. M. Kolotilova. – K.: Jurinkom Inter, 2001. – 632 s.
11. Ukrai'nu obraly nepostijnym chlenom Radbezu OON. – <http://tyzhden.ua/News/148853>
12. Dijal'nist' Ukrai'ny v Radi Bezpeky OON. – <http://ukraineun.org/ukraine-and-uns/our-priorities/>
13. Organizacija Ob'jednanyh nacij. Rada Bezpeky. 7892-e zasidannja. Zdijsnennja zahodiv, vykladenyh v zapysci Golovy Rady Bezpeky (UN.DOC. S/2010/507).

Kulchitska O. V., PhD in historical sciences, associate professor, doctoral student, Zaporizhzhya National University (Ukraine, Zaporizhzhya), olenakulchitska@rambler.ru

Non-permanent membership of Ukraine in UN Security Council: past and present

The important role of the UN Security Council whose decisions are binding has been considered in the article. The status of a non-permanent member of the UN Security Council has been defined and the activities of Ukraine being in such status have been demonstrated. Special attention has been draw to the contribution of Ukraine to the enforcement of the UN Charter aims and principles observance. The historical survey of the non-permanent membership of Ukraine in the UN Security Council in 1948–1949, 1984–1985 and 2000–2001 has been made and the priorities of activity for 2016–2017 have been outlined.

Keywords: UN, Ukraine, the UN Security Council.

УДК 330:342.3

Литвиненко І. І.,
кандидат політичних наук, завідувач
кафедри суспільних дисциплін, Черкаський
факультет Національного університету
«Одеська юридична академія»
(Україна, Черкаси), irinlevchu@yandex.ru

ПОЛІТИЧНІ КОНЦЕПЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ: СПРАВЕДЛИВІСТЬ ЯК ЧЕСНІСТЬ ПРОТИ СПРАВЕДЛИВОСТІ ЯК ОБМІНУ

У статті проаналізовано політичні засади соціальної справедливості. Політична філософія розглядається як найбільш адекватний підхід до визначення соціальної справедливості – на відміну від надто загального філософського підходу та надто вузького етичного як надто жорсткого щодо визначення

цілей і засобів. Здійснено порівняльний аналіз концепцій справедливості Джона Ролза та Отфріда Гьофе – тобто справедливості як чесності та справедливості як обміну. Сьогодні справедливість відіграє роль своєрідного індикатора, який дає конкретне уявлення про відповідність моделі соціальної та правової держави її фактичному стану в суспільстві. Справедливість проявляється на різних суспільних щаблях та в різних просторових і часових вимірах. Так, існує індивідуальна справедливість, яка виражається у ставленні конкретного індивіду до навколишнього світу, існує справедливість між поколіннями, що не обмежена часовими рамками, існує справедливість між народами, націями, державами, яка виходить за межі конкретної території. Згідно Джону Ролзу, у справедливому суспільстві повинні бути встановлені свободи громадян, а права не повинні бути предметом політичного торгу або же калькуляції політичних інтересів. Суспільне почуття справедливості робить можливим об'єднання громадян. В своїй теорії справедливості Отфрід Гьофе спирається на нормативно вищий, моральний рівень взаємних вимог, а саме – на соціальну мораль взаємного обов'язку, або ж справедливість. Обмеження свободи є справедливим тоді, коли з ним може погодитися кожен.

Ключові слова: соціальна справедливість, чесність, обмін, обов'язок, права, свободи.

Відомий російський філософ А. А. Гусейнов пропонує розрізнити справедливість у загальному та вузькому сенсі: загальному – раціональному і вузькому, етичному. Так, згідно цьому досліднику, у широкому сенсі справедливість «є розумністю суспільного життя, співпадає з моральністю в її проєкції на соціальну сферу... є основною чеснотою соціальних інститутів» [4, с. 457]. У такій якості справедливість можна визначити як загальний моральний знаменник усіх соціально упорядкованих відносин між людьми, останню морально-апеляційну інстанцію в громадських справах. Вузьке, етичне визначення А. А. Гусейнов подає так: «морально санкціонована співмірність у розподілі благ і зол (переваг і недоліків, вигод і втрат) спільного життя людей в рамках єдиного соціального, державно-організованого простору, ступінь досконалості самого способу кооперування діяльностей і взаємного урівноваження конфліктуючих інтересів в суспільстві і державі» [4, с. 458]. Однак, у політичній теорії виявляються свої нюанси розуміння соціальної справедливості, коли ані загальна розумність (як надто відсторонена від реалій життя), так і етична позиція як надто безкомпромісна у своєму практичному застосуванні (передусім, у визначенні цілей і засобів) виявляються мало придатними для пояснення політичних явищ і процесів. Приходимо до висновку, що оптимальною позицією для визначення соціальної справедливості була би позиція політичної філософії та її розуміння засад функціонування політичних інститутів.

Можна зробити попередній висновок, що соціальна справедливість – поняття, що застосовується для позначення інституційного виміру справедливості. Ідеалом соціальної справедливості є така система суспільних інститутів, яка не в одиничних діях, а по самій своїй структурі, а значить, постійно забезпечує справедливий розподіл соціально-політичних прав і матеріальних благ [11, с. 873-874]. На сьогодні впливова теорія справедливості Ролза, викладена ним 1971 року в книзі з такою ж назвою, починається з вислову: «Справедливість – головна чеснота суспільних інституцій» [9, с. 19]. З цим судженням буде важко не погодитися, якщо взяти за основу запропоноване Ролзом визначення справедливості як чесності. При цьому, паралель між поняттями справедливості і чесності, проведена автором виявиться актуальною для розуміння не тільки цієї концепції, а й альтернативних їй концепцій справедливості, будь-то теорії утилітаристів або, наприклад, комунітаристів. В утилітаризмі Мілля ставить справедливість на перше місце і вона полягає